

Δήμος Μαλακάσης

Λαογράφος

ΜΙΚΡΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (1850 - 1950)

Στον πρόλογο της μεγαλύτερης εργασίας αναφέρομε πως κύριο θέμα είναι οι Τέχνες και τα Επαγγέλματα στη Λευκάδα τον περασμένο αιώνα. Όμως, ερευνώντας τα συμβόλαια των ετών 1840-1900, κέντρισε το ενδιαφέρον μια άλλη πλευρά του θέματος, πιο ζωντανή κι ανθρώπινη. Τα επαγγέλματα και τα μαγαζιά ήταν έννοιες αφηρημένες κι απρόσωπες, παρολόνότι ζωντάνευαν κι έπαιρναν συγκινητικές διαστάσεις απ' τη βαθύτερη έννοια της ίδιας της σύμβασης, σαν μέρος κι αυτής της ανθρώπινης ζωής. Αντίθετα, ολοένα, με την ανάγνωση των συμβολαίων, αποκαλύπτονταν ένα άλλο λευκαδίτικο παρελθόν, που ήταν μέχρι σήμερα ανεξερεύνητο κι άγνωστο. Μέσα απ' τις παγερές, πολύλογες και πολλές φορές ανούσιες και επαναλαμβανόμενες φράσεις των διηγηματικών μερών των συμβολαίων, ξεχύνονταν ένας κοχλαστικός χείμαρρος, που πλημμύριζε τα στεγανά μέρη μιας άλλης ζωής της Αγίας Μαύρας.

Έτσι, η αποκάλυψη αυτή, που φορτίζονταν κι' απ' τον ανθρώπινο παράγοντα, μας έδωσε την ευχέρεια να χωρίσομε την εργασία μας σε δύο μέρη. Το πρώτο περιλαμβάνει τα μαγαζιά και τα επαγγέλματα, τις τέχνες και τα εργαλεία, και το δεύτερο περιλαμβάνει την κοινωνική ζωή και τις ασχολίες των «ηρώων» μας, στον ίδιο χρονικό περίγυρο, έτσι ακριβώς όπως αναφέρονται στις συμβολαιογραφικές πράξεις που υπογράφουν αυτοί οι ίδιοι.

Οι σελίδες των συμβολαίων, όπως μισθωτήρια, συστάσεις εμπορικών εταιριών, εργολαβικά, προικοσυμβόλαια, δάνεια, αγοραπωλησίες και διαθήκες, και οι άλλες εξωσυμβολαιογραφικές πηγές που μεταχειρίζεται η εργασία αυτή, στάθηκαν συγκλονιστικές, αλλά και τόσο απαγοητευτικές για τους μέχρι σήμερα «παραδεδεγμένους» θεσμούς και τα πρόσωπα των «δρώντων ηρώων». Γι αυτούς, που σαν άνθρωποι, εμείς οι θνητοί, διατηρούσαμε σεβασμό και σαν λευκαδίτες υπερηφάνεια και εθνική συγκίνηση.

Μέχρι σήμερα ενεργούμε στις διάφορες πολιτιστικές και άλλες κοινωνικές μας συμπεριφορές, μέσα απ' το πλέγμα των δύο αυτών πολυσήμαντων, αλλά και τόσο διαφορετικών μεταξύ τους συναισθημάτων, χωρίς να γνωρίζομε τις αφανέρωτες συμπεριφορές των μυθικών αυτών προσώπων, τις άγνω-

στες σε όλους μας ενέργειές τους και γενικά να αγνοούμε το σκοτεινό πλαίσιο των ιδιωτικών τους ασχολιών, εργασιών και εμπορικών τους ενδιαφερόντων, που ασκούσαν με δαιμονικές ικανότητες. Και για ν' αποφύγουμε οποιαδήποτε παρεξήγηση πρέπει να πούμε πως οι απομυθοποιούμενοι ήρωές μας αρχίζουν απ' τους Ιππότες και δόκτορες και φτάνουν μέχρι τα νόθα τέκνα και τις δούλες, απ' τους αξιοπρεπείς Ιερομονάχους μέχρι τους καντηλανάπτες και τους νόντσολους, απ' τους Κυβερνήτες Ιερών Μονών και εμποροκτηματίες μέχρι τους μαραγκοκαλαφάτες. Έτσι η απομυθοποίηση δεν είναι μονόπλευρη και εξειδικευμένη, αλλά πολύπλευρη και πλατιά και καλύπτει όλες εκείνες τις κοινωνικές τάξεις που άκμασαν και χάθηκαν μέσα στο χώρο αυτής της πόλης. Αντίθετα, αν ήταν μονόπλευρη, θα υπήρχε ο κίνδυνος να φανούμε αγνώμονες σε όσα πρόσφεραν στα γράμματα, στην ποίηση και σε εθνικές εξάρσεις, ορισμένοι απ' τους απομυθοποιούμενους ήρωές μας.

Ωστόσο, για να είμαστε αντικειμενικοί δεν θα μπορούσαμε να αποκλείσουμε πως, σαν άνθρωποι κι' αυτοί που ήταν, δεν θα προέβαιναν και στις παρακάτω πράξεις (αναφέρονται εδώ ενδεικτικά), όπως:

1) Να υπογράφουν, περιώνυμοι Ιππότες, κτηνομισθώσεις για τις ετοιμόγεννες προβατίνες τους ή να νοικιάζουν τα καφενεία τους μαζί με τις τράπολες και τις σερμπεντιέρες, τις κίκαρες και τα χαβάνια τους.

2) Να προβαίνουν, με τρίτο ενδιάμεσο, σε σύνταξη συμβολαίων εμπορικής συντροφίας για φούρνο (δηλαδή να κάνει περιώνυμος Ιππότης και βάρδος τον φούρναρη) με εμφανή φούρναρη τον υπηρέτη του κύριον Θωμάν Ευαγγελάτον.

3) Να συσταίνει, ο άλλος Ιππότης, αδελφός του πρώτου, Ευγενής Κύριος Ξ.Ι.Β., εταιρίαν Κιτρίνου Κηρίου και Στεαρίνας, και με την ιδιαίτερη ρήτρα να πωλεί ο ίδιος τα κεριά και να παίρνει τα τρία τέταρτα των κερδών.

4) Να συσταίνουν, περιβόητοι εμποροκτηματίες, εταιρίες για εμπορικές εργασίες παντός είδους «των οποίων είναι επιδεκτική ή Νήσος αυτή και εργασιών τραπεζικών και άλλων κερδοσκοπικών εντός και εκτός της Νήσου ταύτης και του Ιονίου Κράτους...».

5) Να ασκούν, ιερομόναχοι, το κερδοφόρο επάγγελμα του εφοπλιστή και του τοκογλύφου και περαιτέρω «να περιάπτουν τον τύπον της εκτελέσεως» σε δικόγραφο για πλειστηριασμούς φτωχών περιουσιών, ή ακόμα και ν' αγοράζουν οι ίδιοι καΐκια και βρατσέρες.

6) Να υπογράφουν, περιβλεπτοι και επιφανείς ευγενείς και μεγαλοκτηματιούχοι, μισθωτήρια των κλιβάνων τους και να βάζουν ρήτρες και όρους στους φουρναραίους της πόλης να παραδίνουν στις υψηλές οικίες και οσπίτιά τους «την αναγκαίαν ποσότητα αποσυναδίων και στάκτης»,

την δωρεάν ημερήσια τροφοδοσία τους με ψωμί και το δωρεάν ψήσιμο των νταβάδων τους, εκτός απ' το συμφωνούμενο μίσθωμα.

Όμως, για να κρίνουμε σωστά πρέπει ν' αντιμετωπίσουμε την διαφορετική αυτή όψη με αντικειμενικότητα και ιστορική ακρίβεια. Έτσι, επιβάλλεται, ευθύς εξ αρχής, να προσδιορίσουμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο εκτυλίσσονται οι πράξεις αυτές των «ηρώων» και να πούμε τα εξής.

Α) Ότι έζησαν και έδρασαν κάτω από διαφορετικούς για τη σημερινή εποχή θεσμικούς νόμους, ήθη και έθιμα, και Β) Ότι το χρονικό εκείνο διάστημα (1800-1900) ήταν για τον ελλαδικό χώρο μια σκληρή περίοδος που σηματοδεύτηκε, ιδιαίτερα στον Ιόνιο χώρο, από τα ιστορικά γεγονότα της στάσης των λευκαδίων χωρικών, της μεγάλης ελληνικής επανάστασης, της γενικότερης εξέγερσης των άλλων νησιών του Ιονίου, της ένωσής των στα 1864 και απ' τα γενικότερα ελλαδικά μετέπειτα κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα.

Ως προς τα πρώτα δεδομένα: Οι διοικητικές, κοινωνικές και οικονομικές δομές στα Ιόνια νησιά μέχρι το 1864, κρατούσαν τις ρίζες τους απ' το φεουδαρχικό ευρωπαϊκό χώρο και συνεπώς, στο διάστημα αυτό, διέπονταν από ξεχωριστούς εθμικούς κανόνες, νόμους και διατάγματα, που εκπορεύονταν απ' τους ξένους Τοποτηρητές και Αρμοστές. Και από το «μοναδικό πολιτικό τεχνούργημα» — όπως λέει ο Ούγος Φώσκολος — των προστατών Άγγλων, δηλαδή την Ιόνιο Βουλή, που τερατογεννήθηκε μεταξύ των ετών 1817 και 1818 στη Κέρκυρα απ' τον Λόρδο Μαίτλανδ. Οι νόμοι και τα διατάγματα της Βουλής αυτής ψηφίζονταν απ' τους γερουσιαστές και βουλευτές, που κι αυτοί με τη σειρά τους ψηφίζονταν και εκλέγονταν όχι απ' το λαό, αλλά απ' τους διορισμένους ντόπιους ευγενείς δημογέροντες και εκπροσώπους, δηλαδή τους «οφφικιαλίους μουνιτζιπαλίους». Έτσι οι ήρωές μας, σαν συνετοί και νομιμόφρονες υπήκοοι που ήταν, εκτελούσαν ευσυνείδητα τα καθήκοντά τους και σαν άνθρωποι συμπεριφέρονταν ανάλογα.

Ως προς τα δεύτερα δεδομένα: Στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο, μετά το τέλος του μεγάλου απελευθερωτικού αγώνα, παρατηρήθηκαν τα προοίμια κοινωνικής και οικονομικής παρακμής και αποσύνθεσης. Οι προσδοκίες των επανησιών ποπολάρων και ριζοσπαστών του ενωτικού αγώνα πνίγηκαν στο βόρβορο της γενικότερης σήψης, και οι ευγενείς, της προηγούμενης προ της ενώσεως περιόδου, προσαρμόστηκαν άνετα με την προηγούμενη «οθωνική καμαρίλα», που διατήρησε τους πλοκάμους της και στα ανάκτορα του νέου βασιλιά απ' τη Δανία. Τα δείγματα της παρακμής στη πεντηκονταετία 1850-1900, είναι σαφή και ιστορικά παραδεγμένα. Ο ίδιος ο Εκλαμπρότατος Ιππότης Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, πληρεξούσιος της Αγίας Μαύρας στην Ιόνιο Βουλή και βουλευτής στη Βουλή των Ελλήνων μετά την ένωση,

«αηδιασμένος», ομολογεί, σε ιδιωτικές επιστολές του, το ρουσφέτι και τα «ανεβοκατεβάσματά του» στα διάφορα υπουργεία για να διορίσει ή και να μεταθέσει κάποιον ψηφοφόρο ή κάποιον κομματικό του αντίπαλο (ο ίδιος ήτανε «Κομμουνδουρικός»)

Η οικονομική χρεοκοπία και η επιβολή του «Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου» κατά την τελευταία δεκαετία του περασμένου αιώνα εκ μέρους των Μεγάλων Προστάτιδων Δυνάμεων στη φτωχιά Ελλάδα, στάθηκε η βάση για την ολοκληρωτική πολιτική και οικονομική εξάρτηση της υπανάπτυκτης χώρας μας και ο δονκιχωτικός πόλεμος του 1897 στερήωσε τα δεσμά της εξάρτησης. Η δολοφονία του Δεληγιάννη στα σκαλιά της «Βουλής των Ελλήνων», τα «Ευαγγελικά», «το γλωσσικό» και η «αμφιλεγόμενη» δολοφονία του βασιλιά μας Γεωργίου, την άλλη μέρα ενός νικηφόρου πολέμου, ήταν απτά δείγματα σήψης.

Τα αποστήματα διαπυήθηκαν με τον εθνοκτόνο Διχασμό και οι πληγές βρήκαν τη λύτρωσή τους στα 1922, στα στενά του Αλή Βεράν και στις αλμυρές ερήμους της Μικράς Ασίας, με το οριστικό ξερίζωμα του ελληνισμού και το σβύσιμο της Μεγάλης Ιδέας. Έτσι με αυτά τα δεδομένα και μέσα στο απίθανο αυτό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, οι συμπεριφορές και οι πράξεις των ηρώων μας ήταν δικαιολογημένες και σε κάθε περίπτωση προσαρμοσμένες.

Γι' αυτούς τους λόγους, οι αποθυμοποιήσεις δεν σκοπεύουν προς τη «θεωρητική» ανάλυση όσων «διέτρεξαν» στην περίοδο του 1850-1940, αλλά στην παράθεσή τους με μια εύθυμη διάθεση, ή με μια αρκετή δόση σαρκασμού, αλλά «μετά συμπαθείας».

Κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί στη μικρή αυτή εισαγωγή μία απ' τις εξωσυμβολαιογραφικές πηγές των «απομυθοποιήσεων», που ανατρέχει στο έτος 1841. Η πηγή αυτή είναι ο 3ος τόμος του «Νέου Ελληνομνήμονα», που εκδίδονταν απ' τον Καθηγητή της Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Σπυρίδωνα Λάμπρου. Στις σελίδες 440 επόμενου αυτού του τόμου ο αείμνηστος ιστοριοδίφης ασχολείται με κάποιο «Τορευτόν Αγγείον Καλαρυτιωτικής Τέχνης», ιχνογράφημα του οποίου προσφέρθηκε από «Επιτροπή Ιονίων Κυριών» που προεδρεύονταν «παρά της Λαίδης Πετριτσοπούλου» και «συγκειμένη» απ' τις Ευγενείς Κυρίες Βαλαωρίτη, Λαΐδην Βιλέττα Χαλικιοπούλου, Λαΐδην Γαγγάδην, Κόμισσαν Δελαδέτσιμα και Μαρία Πετριτίνη. Το δώρο αυτό οι Κυρίες το πρόσφεραν, στις αρχές του 1841, στη Λαΐδη Δούγλας (Ντάγκλας), σύζυγο του Άγγλου Αρμολή «ως τεκμήριον της ευγνωμοσύνης» των «επί τη αναχωρήσει» της εκ της νήσου Κερκύρας. Ας δούμε όμως τι γράφει η επίσημη Εφημερίδα της Κέρκυρας (Εφημερίς των Ηνωμένων Κρατών των Ιονίων Νήσων) στα τεύχη της 541, 546 και 547, στις σελίδες 14-15, 7 και 11, 7 επομ. αντίστοιχα. Με μακάρια αμεριμνησία

ο Σπυρίδων Λάμπρου μεταφέρει στο τόμο 3 του περιοδικού του (Νέος Ελληνομήμων, έτος 1906) απ' την επίσημη αυτή εφημερίδα, και διαβάζομε και εμείς σήμερα, τα παρακάτω: «Κερκύρα 7 Μαΐου έ. ν. Χθες την ώραν μίαν μετά μεσημβρίαν, Επιτροπή Ιονίων Κυριών, προεδρευομένη παρά της Λαίδης Πετριτσοπούλου και συγκειμένη από τας Ευγενείς Κυρίας Βαλαωρίτη, Λαίδην Βιλέττα Χαλικιοπούλου, Λαίδην Γαγγάφην, Κόμησσαν Δελλαδέτσιμα, Κούρτσολα και Μαρίαν Πετριτίνη, επαρουσίασεν εις την Λαίδην Δούγλας προσφώνημα και την ιχνογραφίαν χρυσοῦ Σκεύους, κατασκευαζομένου ολονέν από εγχώριον τινά τεχνίτην, το οποίον αι Ιόνιοι Κυρίαί, δια γενικής αυτών συνδρομής, προσφέρουν εις την προμνημονευθείσαν Λαίδην τώρα ότε μέλλει να εγκαταλείψη την Νήσον ταύτην, ως τεκμήριον της ευγνωμοσύνης των δια τας τοςάυτας προς αυτάς ευπροσηγορίας Της κατά την εις το Κράτος τούτο διαμονήν της...»

Ποιές ήταν οι ευγενείς Κυρίες του Ιονίου Κράτους, μία προς μία, δεν ενδιαφέρει τη μικρή αυτή εισαγωγή. Ωστόσο, μας ενδιαφέρει η Λαίδη Πετριτσοπούλου περί της οποίας θα γίνει και μία μικρή πρόχειρη απομυθοποίηση. Η Λαίδη Πετριτσοπούλου ήταν σύζυγος, από δεύτερο γάμο της, του Ιππότη Πέτρου Πετριτσόπουλου, Προέδρου της Ιονίου Βουλής, απ' τη Λευκάδα και οι δυο τους. Ο πρώτος σύζυγός της ήταν ο Ευγενής Κύριος Φίλιππος Καλκάνης και το βαφτιστικό της όνομα ήταν Χρυσούλα θυγατέρα Χαλικιοπούλου ευγενούς επίσης γένους. Δεν καταδέχονταν ποτέ να υπογράψει τα συμβόλαιά της ελληνικά, αλλά πάντα με το «Dorina Petritsopoulou» και όποτε ο ταλαίπωρος συμβολαιογράφος έλεγε στα χαρτιά του «υπογράφει ιταλιστί καίτοι γνωρίζει την γραικικήν». Έτσι από Χρυσούλα (όνομα κοινό αγιομαυρίτικο) υπόγραφε ιταλιστί «Dorina Petritsopolo».

Όπως προκύπτει απ' τις πράξεις των νοταρίων της πόλης η Κυρία Χρυσούλα Πετριτσοπούλου στάθηκε άτυχη στους γάμους της και η μοίρα θέλησε να απολαύσει την πικρία της χηρείας δύο φορές. Πρωτοστεφανώθηκε τον Ευγενή Κύριο Φίλιππο Καλκάνη με τον οποίον έκαμε μια μεγάλη οικογένεια. Πεθαίνοντας ο πρώτος αυτός σύζυγος, η Κυρία Χρυσούλα, δυναμική και με προοδευτικές ιδέες σ' όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της, έρχεται σε δεύτερο γάμο με τον Εκλαμπρότατον Ιππότην Πέτρον Πετριτσόπολον. Βλέπει έτσι την πραγματοποίηση των άψτερων φιλοδοξιών της με την απονομή του τίτλου της Λαίδης και ο σύζυγός της, γέρον και ημιπαράλυτος, προσονομάζεται, σαν Πρόεδρος της Βουλής, sig, δηλαδή Λόρδος. Μετά το θάνατο του Εκλαμπρότατου στα 1850, η Κυρία Χρυσούλα, διοχετεύει την ακάματη δραστηριότητά της μεταξύ της εκπολιτιστικής ζωής της Αγίας Μαύρας, ιδρύοντας τη Φιλαρμονική Εταιρία Λευκάδας (1853) και των ατέρμωνων δικαστικών της αγώνων σε κληρονομικές διεκδικήσεις και περιουσιακές διαφορές. Δηλαδή

ήταν σαν ένα είδος που λέμε σήμερα «κουλτουριάρα» και η πρώτη φεμινίστρια της Αγιομαύρας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1860 η Κυρία Χρυσούλα ορίζει πληρεξούσιό της, για να ζητήσει για λογαριασμόν της απ' το Ιεροδικείο της Πόλεως Αγίας Μαύρας, άδεια τελέσεως τρίτου γάμου της. Οι συμβολαιογραφικές πηγές μας σταματούν εδώ και δεν γνωρίζομε αν πήρε την άδεια για τον τρίτο γάμο, ωστόσο σε μετέπειτα πράξεις πωλήσεων, τα πληρεξούσια φέρνουν τη Χρυσούλα Πετριτσοπούλου σαν κάτοικο τότε του Γκίντσο της Ελβετίας και τότε του Λονδίνου.

Αλλά θα πρέπει να δούμε τι αναφέρεται στη μεγάλη συνταρακτική απογραφή της κληρονομιάς του «αλησμόνητου» δεύτερου γηραιού συζύγου της, του Λόρδου Ιππότη Πέτρου Πετριτσοπούλου, που άρχισε ο νοτάριος Κων/νος Μικρώνης στις 3/15 Φεβρουαρίου και την τερμάτισε άπρακτη τον Ιούλιο του 1851. Στην απογραφή αυτή η Λαίδη Χρυσούλα αντιπροσωπεύονταν απ' τα παιδιά του πρώτου της γάμου και είχε σφοδρότατη αντιδικία με την άλλη Ευγενή Κυρία Μαριάννα χήρα δόκτορος Δημητρίου Πετριτσοπούλου, του γένους Ζαμπελίου, δηλαδή της μητριάς του συζύγου της, γιατί ο πατέρας του Πέτρου, ο Ευγενής Δημήτριος Πετριτσόπουλος, ήταν παντρεμένος δύο φορές. Οι δεύτεροι ή και οι τρίτοι γάμοι, την αλησμόνητη εκείνη εποχή, επήγαζαν απ' την ανάγκη της διαιώνισης του γένους, αλλά και την αποφυγή των λεγομένων «κουτσομπολιών». Άλλο να ήταν μια γυναίκα χήρα και άλλο παντρεμένη. Ωστόσο μπορεί κανείς να πει ήταν και μέσα στα πλαίσια των ιδανικών «Οικογένεια, Πατρίς, Θρησκεία», που τότε, σαν νεότευκτα ιδανικά, είχαν φανατικούς οπαδούς.

Αλλά ας δούμε τι αναφέρει ο Νέος Ελληνομνήμων στη συνέχεια της υποδοχής της Κας Δούγλας, Λαίδης εννοείται.... Και μέσα σ' αυτήν την πότε ευφρόσυνη και πότε «πικραμένη» ατμόσφαιρα, σηκώθηκε η Αυτού Υψηλότης Πέτρος Πετριτσόπουλος και είπε τα εξής: «εν μέσω ζωνών και επανειλημμένων επευφημιών»: «Εράσμιοι Κυρίαί και Ευγενείς Κύριοι, είναι αυθόρμητον το αίσθημα το οποίον μας εμπνέει η παρουσία της εξόχου και εναρέτου φιλοξενουμένης μας. Δι' ο αποτεινόμενοι εις μόνην την καρδίαν σας δια να σας ζητήσω να την επευχηθείτε μακράν και πλήρη ευτυχίαν. Και η εύγλωττος φωνή της χήρας και του ορφανού τας οποίας Αύτη τοσούτον ευσεβώς και παρηγόρησεν και συνέδραμεν, ας ακουσθεί ευμενώς, ως είναι σύνθηες, παρά του Υψίστου, δια να την αξιώσει της ουρανίας αμοιβής. Ζήτω Λαίδη Δούγλας...»

Ποιός ήταν όμως ο Λόρδος Δούγλας, χάριν του οποίου δόθηκε η περιλαμπρη εκείνη χοροεσπερίδα: «... Υποστηρίζων την προπαγάνδα του λουθηροκαλβινισμού, έξηπτε το χωρικόν στοιχείον, εξώρισεν ικανούς ιερείς και διδασκάλους εις τους σκοπέλους της Επτανήσου (στα ξερονήσια εννοεί..) και απηγόρευσε την εισαγωγήν αθηναϊκών εφημερίδων καθ' όλον το κρά-

τος. Ο πόλεμος κατ' αυτού εξερράγη τότε εν αυτή τη Βουλή. Δυσανεστηθείς ανέστειλε τας εργασίας αυτής, ο δε λαός ταχθείς μετά της αντιπολιτεύσεως, κατηγορεί την κυβέρνησιν ως τυρρανόφρονα. Ότε τω 1837 ανεκλήθη εις έκτακτον σύνοδον η Βουλή, η αντιπολίτευσις επετέθη κατ' αυτού ως σπαταλήσαντος εις άχρηστα έργα και ιδίαν ωφέλειαν το δημόσιον χρήμα και εχαρακτήριζον αυτόν δια των «Πρωϊνών Χρονικών» του Λονδίνου και των εφημερίδων των Αθηνών ως μισέλληνα» (Βλέπετε Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια στον τόμο ΙΓ' στη σελίδα 83.).

Έτσι μέσα απ' όποιο γραφτό, παρελαύνουν τα φαραωνικά πρόσωπά τους, άπλετα φωτισμένα από το φως των κατόπτρων τους μέσα από τους δικούς τους καλειδογράφους. Έμποροι και κτηματίες, μεσίτες και μεταπράτες, τοκιστές και τοκογλύφοι, μεγαλόσχημοι και ταπεινής καταγωγής, Δικηγόροι, υποδικηγόροι και γραφείς, γιατροί και δόκτορες, φαρμακοποιοί και φαρμακοτρίφτες, ιατροχειρουργοί και ιεροψάλτες, Ιππότες και βοσκοί προβατινών της γέννας, Εκλαμπρότατοι με μισθώσεις προβιζαστών, μιζιθρών και αρμεγμάτων, Ευγενείς και οικιακές δούλες δοχεία ηδονής των ευγενών νεοσσών των Εξοχωτάτων, που στο τέλος τις προικοδοτούσαν οι πονόψυχοι αφέντες τους κατά το γάμο τους με άλλον δούλον «με εν ελαιοστάσιον εξ οκτώ ελαιοδένδρων». Νόθοι και θεσπέσιες δεσποσύνες που στα προικοπαραδοτικά τους αναφέρονταν σαν «χαϊδοοικοκυροπούλαι». Καλοφαγάδες και φιλάργυροι, τσιγκούνηδες και απλοχέρηδες, που στα οικογενειακά τους κατάστιχα καταχωρούσαν την αγορά μισής λίτρας ζάχαρης και μιας λίτρας κρέατος τράγιου την Πέμπτην της εβδομάδος και βόιου το Σάββατον και που κάποιο έκτακτο έξοδο στερούσε το κονδύλιον της αύριον στο ισουΰπές του εξόδου κονδύλιο (Βλέπετε ισολογισμούς του μεγαλεμπόρου Μεγαγιάννη που άκμασε στην ευτυχισμένη και αλησμόνητη εποχή των αρχών του περασμένου αιώνα). Μαραγκοί και μακαλήδες που κοιμόντανε στα μαγαζιά τους μαζί με τις αρμυροσαρδέλες και τα κανελλογαρούφαλα.

Άλλοι συμφυρόμενοι στον έβδομο κύκλο της Κόλασης και άλλοι διήγον τον βίον των στις Μαδέρες και στη Μαγιόρκα λόγω ασθενειών. Άλλοι εξυψώνοντο στο απέραντο φως της καλωσύνης και της τιμιότητος και άλλοι καταβαρθρώνονταν στη χρεοκοπία και στους ατέρμονες πλειστηριασμούς που επέσπευδαν οι Ευγενείς δανειστές. Άλλοι μισαλλόδοξοι και άλλοι αλλτρουϊστές, αγράμματες σύζυγοι δοκτόρων ευγενών και εκλαμπροτάτων, που δήλωναν άγνοια γραμμάτων στα βαρύτιμα προικοπαραδοτικά τους. Οικογένειες Ευγενών που σπαράσσονται από ενδοοικογενειακές έριδες και από μίση αβυσσαλέα. Δεσποσύνες που τις συζυγικές απιστίες υπέμεναν στωικά μέχρι «τρυγός», όπως αναφέρεται σε μια ένορκη βεβαίωση που θα διαβάσετε, πιστές έως θανάτου «εις τα τίμια στέφανά τους» και άλλες δυνα-

μικές και αποφασισμένες να φθάσουν μέχρι τρίτου διαζυγίου, για τέταρτο στεφάνι στο Ρέδκιαβικ της Ισλανδίας, λόγω του ότι η Ανατολική Ορθόδοξος του Χριστού Εκκλησία δεν αναγνώριζε τότε το τρίτο στεφάνι, πράγμα «αμαρτωλόν και της Κολάσεως γεγονός»....

Τέλος, οι αμέτρητοι πλειστηριασμοί πτωχών μεταπρατών που με ιδιαίτερη προσήλωση και ενδιαφέρον, έσπευδαν αυτοί οι ίδιοι που τους κινούσαν, για να πλειοδοτήσουν, εγκαταλείποντας τους περιφερόμενους δίσκους της κυριακάτικης λειτουργίας, στις οποίες έκαναν μεγάλους σταυρούς ως ευσεβείς χριστιανοί και επίτροποι των ενοριακών Ναών (Βλέπετε πλειστηριασμό έξωθεν του Ιερού Ναού του Παντοκράτορος, με πλειοδότην σεβάσιμον Επίτροπο ευγενή και Ιππότην, και τον οποίον ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος, ανέμενεν «...ίνα εξέλθη της Εκκλησίας του Ιερού Ναού δια να πλειοδοτήσει...» όπως αναφέρεται στην Έκθεση Πλειστηριασμού).

Όλα αυτά χαράσσουν την αφετηρία της Απομυθοποίησεως, που είναι και το θέμα του Βιβλίου αυτού. Γιατί αυτές οι ίδιες μεγαλόσχημες υπογραφές τους που έθεταν κάτω από μύριες πράξεις που συνέτασσαν, τους αποδυναμώνουν. Και έτσι ξεσχίζοντας, αυτοί οι ίδιοι την επιδερμίδα του μύθου που τους σκέπαζε μέχρι σήμερα, αποκαλύπτουν τα σπαρακτικά τους πρόσωπα, τα άλλοτε κωμικά και ιλαρά, και άλλοτε τραγικά ή σπουδαιοφανή και ασήμαντα.